

ВЕРГІЛІЙ. ЕНЕЇДА

Книга друга

З позначеними скороченнями

- 1] Зразу ж замовкли усі і слухали дуже уважно.
- 2] Батько Еней тоді з ложа високого став говорити:
- 3] "Біль невимовний мені роз'ятрити велиш ти, царице.
- 4] Геть зруйнували данайці могутність велику троянську,
- 5] й царство їх гідне плачу,— я сам всі ті бачив нещастя,
- 6] Сам був учасником в битвах. Та хто не заллється сльозами,
- 7] Повість почувши таку, хоч би навіть це був мірміdoneць,
- 8] Навіть з долопів якийсь, навіть воїн лихого Улісса.
- 9] Ночі вологої мла вже минає, схиляються зорі
- 10] Й кличуть до сну. Та коли забагнулось пізнати пригоди
- 11] Наші й почути про Трої останню недолю,— хоч серце
- 12] Ние із жалю й здригнеться не раз, як згадаю про все те,
- 13] Я починаю:
- 14] Данайські вожді, як війна їх зломил
- 15] Й щастя покинуло — років-бо ж стільки минуло,— натхнені
- 16] Дивним Паллади умінням, коня спорудили, мов гору,
- 17] Ребра оббили ялицею й мовби обіцяну жертву
- 18] В дар за щасливу дорогу лишили,— пішла така чутка.
- 19] Потім самі замикають таємно героїв громаду,
- 20] Вибрану жеребом, в темній утробі; все черево кінське,
- 21] Цілу його глибину наповняють узброєним військом.
- 22] Тенед іздалека видно, преславний колись був той острів,
- 23] Повен достатків, аж поки стояла Пріама держава;
- 24] Нині морська лиш затока, лиш захист для суден непевний.
- 25] На узбережжя пустинне запливши, вони заховались;
- 26] Нам же здавалося, що відпливли вони з вітром в Мікени.
- 27] Тож цілій Гевкрії з серця спадають тривалі турботи.
- 28] Брами відкрились; як мило пройтися у табір дорійців,
- 29] Бачити звільнене місце, покинуте все побережжя.
- 30] Тут був долопів загін, ось Ахілла був лютого табір,
- 31] Тут було місце для флоту, а тут вони звикли боротись.
- 32] Ті задивились на згубний дарунок діви Мінерви;
- 33] Велич коня їх дивує; і перший Тімет закликає
- 34] В замок його зтягнуть, серед мурів поставить. Були це
- 35] Хитрощі в нього чи доля така вже троянська, не знати.
- 36] Капій, проте, й також ті, в чийх головах розум був кращий,

- 37] Дар цей підступний данайський, цю засідку вкинути радять
38] В море, або підложити вогонь, або черево свердлом
39] Вглиб провертїть, перевірить, що криє той сховок таємний:
40] Так поділилась непевна юрба на два табори різні.
41] Перший тут перед всіма у натовпі люду численнім
42] Лаокоон, розпалившись, збігає з високого замку
43] Й здалека кличе: "Нещасні, яке безголів'я велике
44] В вас, громадяни? Ви вірите, може, що ворог від'їхав?
45] Може, в данайців без зради дари? Чи Улліс вам не знаний?
46] Таж в деревищі або заховались підступні ахейці,
47] Замкнені в ньому, або ця споруда на нашу твердиню
48] Зроблена, щоб заглядала в доми і зверху на місто
49] Впала, чи інший тут підступ; ох, тевкри, не вірте коневі.
50] Як там не буде: данайців боюсь і з дарами прибулих".
51] Так він промовив і в розмаху сильнім свій спис величезний
52] В бік, у закруглене скріпами черево тої потвори
53] Він заганяє. Той вбивсь, тремтячи, аж утроба здригнулась,
54] Гуркіт і стогін луною відбились в порожній коморі.
55] От коли б так присудили боги й не змили б наш розум
56] Та розтрити залізом аргейську криївку вказав нам,
57] Троя й ти, замку високий Пріама, донині стояли б.
58] З поля тим часом ведуть юнака пастухи дарданійські
59] З криком гучним, щоб віддати цареві; у нього на спині
60] Зв'язані руки; незнаний, він стрічним віддавсь добровільно,
61] Щоб цього лиха накоїть і Трою ахейцям відкрити;
62] Був це бадьорий юнак і готов на одно і на друге:
63] Виконать задум підступний чи з певною смертю зустрїтись.
64] Молодь троянська, в бажанні побачить його, звідусюди
65] Навперегін набігає й на глум його хоче узяти.
66] Тож запримїть це лукавство данайців і з того, що вдїяв
67] З них тут один,— ти усіх їх пізнай.
68] Бо як збентежено перед очима він став безборонний
69] І навкруги по фрігійській громаді повів своїм зором,
70] Мовив: "О горе, яка ще земля і моря які можуть
71] Взяти до себе мене? Що нещасному ще зостається?
72] Бо й у данайців ніде мені місця нема, і дарданці
73] Ворогом мають мене і крові жадають моєї".
74] Плач цей зм'ягчив нам серця, й ми обурення наше до нього
75] Стримали. Розповісти велимо, із якого він роду,
76] Що нам приніс і на чім покладає він, бранець, надію.
77] Той охолонув від страху та врешті почав говорити:

78] "Все, що скажу тобі, царю, це буде одна лише правда;
79] Не заперечу того, що я сам з арголійського роду.
80] Перше, що я визнаю: якщо доля Сінона нещасним
81] Може зробити, то нікчемним зробити й брехливим не зможе.
82] Може, колись випадково чував ти ім'я Паламеда,
83] З роду Белідів, про славу його голосну, може, чув ти.
84] Через ганебний донос пеласгійці його покарали
85] Смертю, невинно, за гадану зраду, бо завжди противник
86] Був він війні цій; тепер за покійником гірко ридають.
87] Батько віддав мене вбогий йому за товариша зброї
88] Ще в моїй юності ранній; він був мені й родич до того.
89] Поки він міцно держався при владі й на радах владарських
90] Значення мав його голос, було і ім'я моє знане,
91] Й шана була мені. А як звела його геть з цього світу
92] Злоба й ненависть Улісса — всі знають, про що говорю я —
93] Горем прибитий, життя коротав я у чорному смутку
94] Й серцем обурювався завжди за гибель невинного друга.
95] І не мовчав, нерозумний, але, коли доля дозволить
96] В рідний мій Аргос звитяжцем вернутись, поклявся урочисто
97] Месником стати, й ненависть тяжку цим стягнув я на себе.
98] Звідси почав я котитися в прірву: з хвилини тієї
99] Обвинуваченням хитрий Улісс переслідував завжди,
100] Сіяв в народі непевні про мене чутки і свідомо
101] Зачіпки ждав, не спочив він, аж поки Калхант нагодився.—
102] Нащо немилі нам спогади ті викликати даремно?
103] Гаятись нащо, як ви кладете в один ряд всіх ахейців?
104] Досить того, що ви чули; карайте якмога скоріше:
105] Так ітакієць хотів би, і щедро заплатять Атріди".
106] Тут ми бажанням усі загорілись розвідать докладно,
107] Що то за злочин, нам невідомий, готують пеласги.
108] Він же, обман затаївши, із страхом і далі провадить:
109] Мали данайці не раз вже покинути Трою, тікати
110] І відступити, втомившись війною, що довго тривала.
111] Ох, щоб були це вчинили! Та часто морські буревії
112] їм замикали дорогу і вітер лякав їх південний.
113] От коли кінь із балок кленових стояв вже готовий,
114] Враз тоді хмари густі зашуміли по цілому небу.
115] Серед безладдя шлемо Евріпіла спитати оракул
116] Феба; він слово сумне приніс нам із храму святого:
117] "Кров'ю і дівчини смертю вітри ви вблагали, данайці,
118] Як узбереж Іліону взялися дістатись уперше,

119] То й повороту належить вам кров'ю шукать і віддати
120] В жертву життя арголійське". Народ як почув це віщання,—
121] Серцем стенувся увесь і дроз переїняв усі кості —
122] Доля кого з них обрала, кого Аполлон зажадав з них.
123] З шумом великим тоді ітакієць Калхаса-пророка
124] Тягне в середину натовпу й силує людям відкрити,
125] Що означає богів віщування. Мене не один вже
126] Попереджав про злий підступ митця-лиходія, майбутнє
127] Мовчки моє прочував. І два п'ятидення зрікався
128] Він кого-небудь назват' і на смерть його цим передати.
129] Ледве з бідою його спонукав ітакієць великим
130] Гвалтом, що вимовив слово й мене на жертвник призначив.
131] Всі, як один, притакнули й погодились легко на тому,
132] Щоб нещасливець один поплатився за лихо, якого
133] Кожний боявся для себе. Проклятий той день наближався,
134] Підготовлялись обряди, мука готувалась солона,
135] Квітли на скронях стрічки. Та я втік, признаюся, від смерті,
136] Пута порвав і в багнистому озері ніч пересидів
137] Між комишами, аж поки, вітрила напнувши, відплинуть.
138] В мене нема вже надії побачить стару батьківщину
139] й двоє коханих дітей, ані батька, якого люблю я;
140] Може, і їх покарають за втечу мою, щоб помститись,—
141] І надолужать провину мою їх нещасною смертю.
142] Тож на богів я благаю тебе, на небесних, що правду
143] Знають, на вірність, як ще між людьми непорушена є десь:
144] Змилуйсь над лихом великим моїм і людину помилуй,
145] Ту, що тягар оцих злигоднів мусить терпіти безвинно".
146] Зрушені цими сльозами, даруєм життя йому, стільки
147] Він милосердя в нас будить. І перший Пріам в того мужа
148] Пута із рук його зняти велить, попустити кайдани
149] Й мовить ласкаво: "Хто б ти не був, але втрачених греків
150] Нині забудь. Будеш наш. Тільки правду скажи мені щирю:
151] Нащо вони величезного цього коня збудували?
152] Хто будував? Чи обітниця то, чи споруда військова?"
153] Так запитав він. А той, в пеласгійських лукавствах учений,
154] Звільнені руки до неба піднісши: "Вас кличу за свідків,—
155] Каже,— о вічні вогні, вашу міць непорушну, священні
156] Вівтарі й клятві ножі, від яких я утік, і ті стьожки,
157] Що їх як жертва носив я,— вже вільно мені потоптати
158] Греків священні закони, мужів їх ненавидіть, тайни
159] Всі, що їх світові мають явити. Бо жодні закони

160] Рідного краю мене вже не держать. Якби лише, Троє,
161] Вірна лишилась ти даному слову, сама врятувавшись,
162] Так і мене врятувала, як правду скажу і віддячусь.
163] Всю-бо надію данайці і віру в війну розпочату
164] Завжди в Паллади заступництві мали. Та з дня, як безбожний
165] Син Тідея й зухвалий Улісс, винахідник злочинства,
166] Божий палладій із храму святого забрать завзялися,
167] Напад вчинивши і замку сторожу убивши, забрали
168] Образ святий і торкнулись руками кривавими стьожок
169] Діви святої, від тої хвилини надії данайців
170] Враз похитнулись, й упавши, назад покотились. Зламалась
171] Сила данайців, і серце богині від них відвернулось.
172] Знаками ясно своїми дала це Трітонія знати;
173] Ледве поклали у таборі образ, їй очі відкрились,
174] Іскрами блиснули, тіло в солоному поті скупалось,
175] Тричі сама на долівці вона підвелася — о диво! —
176] Аж міднокований спис і щит затремтіли у неї.
177] їм провіщає Калхант, щоб морем тікали; не може
178] Впасти Пергам від аргейської зброї, аж поки віщання
179] В Аргосі знов не спитають та образ, який в кривобоких
180] Суднах везли, не повернуть. Якщо ж вони в рідні Мікени
181] Нині поїхали з вітром, то там вони зброю готують,
182] Ласки шукають в богів і неждано, проїхавши морем,
183] Знову тут будуть,— Калхант ворожіння ті так викладає.
184] Статую цю за палладій, зневажену божу святиню,
185] З волі його збудували, щоб змити нещасну провину.
186] Постать таку спорудить величезну Калхант наказав їм,
187] Бантини збивши дубові, її аж до неба піднести,
188] Так, щоб крізь брами її й через мури міські не втягнути,
189] Щоб у священних обрядах народ не знайшов охорони.
190] Хай би зневажила ваша рука цей дарунок Мінерві,—
191] Стріне Пріамове царство й фрігійців руїна велика,
192] Хай же на нього самого відвернуть проклін цей богове.
193] А як затягнуть до міста цей дар ваші руки, війною
194] Азія аж до Пелопових мурів великою піде;
195] Доля така ж і наших онуків колись дожидає".
196] Хитрощам цим і лукавству митця в віроломстві Сінона
197] Віри йняли. Піддалися на сльози нещирі і підступ
198] Ті, кого навіть Тідеїв син, навіть Ахілл ларісійський
199] Не подолали, ні тисячі суден, ні років десятків.
200] "Щось іще більше й страшніше нам впало, нещасним, у вічі

201] й сповнило страхом серця, що ніякого лиха не ждали.
202] Лаокоон, що жерцем був, Нептунові жеребом даний,
203] Жирного в жертву бика урочисто при вівтарі різав.
204] Аж із Тенеда по хвилях спокійних — тремчу, як згадаю,—
205] В звоях великих два змії на море злягли і прямують
206] Просто до берега; груди і гриви криваві їх вище
207] Лвиль виринають, над морем здіймаються, решта їх тіла
208] Рівно по морю простерлась великими в звоях хребтами.
209] З шумом запінилось море; от вийшли на землю, їх очі,
210] Кров ю наповнені, іскрами сиплють; дрижать язики в них,
211] Лижуть з сичанням пащеки. Лиш глянули ми — сполотніли
212] И порозбігались. Вони ж у рішучім розгоні прямують
213] Просто до Лаокрона. І спершу тіла обкрутили
214] Двох невеликих синів його змії обидва і давлять
215] Та роз'їдають суглоби. А потім так само й його вже,
216] Що ухопився за зброю й на поміч синам поспішає,
217] Ловлять і в звої великі обкручують тісно. Два рази
218] Впоперек вже і його обвинули і потім ще двічі
219] Шию хребтами, лускою покритими, тісно обвивши,
220] Високо вгору і голови, й шиї над ним піднімали.
221] Він одночасно вузли ті руками розсунути хоче,
222] В пасоці чорній увесь, отрутою стьожки священні
223] Збризкані, й крики жахливі його аж до неба сягають.
224] Зранений віл так реве, від жертовної вирвавшись смерті
225] Й скинувши з шиї сокиру, яку йому вбито невміло.
226] Змії обидва чимшвидше у храм поповзли Трітоніди
227] Грізної, вгору на замок, залізли під ноги богині
228] Й там заховались під круглим щитом. Тоді знову занило
229] Кожному серце, жахом новим оповите. Це кара
230] Справді заслужена, кажуть, за вчинений злочин спіткала
231] Лаокоона, що вістрям пройняв ту священну споруду,
232] Вбив в її спину свій спис нечестивий. Кричать усі гучно,
233] Щоб ту споруду на місце призначене ввести й благати
234] Ласки богині.
235] Мур розриваємо ми і міську відчиняєм твердиню.
236] Всі приступають до діла, під ноги колеса підводять,
237] Линви міцні на шию силяють, і клята споруда,
238] Зброєю плідна, вступає у мури. А юні дівчата
239] Й хлопці довкола співають їй гімни, радіють, як можуть
240] Линви торкнутись. Вона посувається. Й грізно вкотилась
241] В місто, в середину саму. Ох, краю ти мій Іліоне,

242] Божий приюте, у війнах прославлені мури дарданські!
243] В брамі, на самім порозі, разів аж чотири спіткнулись,
244] В череві брязнула зброя разів аж чотири. Проте ми
245] Прагнем свого у безтямі, засліплені до божевілля,
246] Й ту проклятущу потвору на замку своєму вміщаєм.
247] Тут і Кассандра майбутнє тоді з своїх уст віщувала,
248] Тевкри, проте, до тих уст, що сам бог наказав їм, ніколи
249] Віри не мали. Нещасні ми в день, що останнім мав бути
250] Всім нам, ще й храми у місті прибрали у зелень святкову.
251] Небо тим часом кругом обернулось, і ніч здійнялася
252] Із океану і пільмою землю покрила і небо,
253] Вкрила також мірмідонське лукавство; і тевкри на мурах
254] Змовкли, бо сон їм утомлене тіло зморив. **Із Тенеда**
255] **Вже надпливала аргейська фаланга; до бою готові**
256] **Судна у них, у мовчанні, крізь приязну місячну тишу,**
257] **Їдуть до добре відомого їм узбережжя. Аж раптом**
258] **Блиснув вогонь на царському судні. Сінон, врятувавшись**
259] **З ласки неправої долі, в цій хвилі данайців, що в кінських**
260] **Череві досі ховались, виводить, їм нишком соснові**
261] **Схови одкривши,— відчинений кінь їх на світ випускає.**
262] жваво вожді з деревища порожнього перші вилазять:
263] Стенел з Тессандром, Улісс лиховісний — по спущеній линві,
264] Неоптолем, внук Пелея, Тоант, Акамант і раніше
265] Інших — Махаон, за ним Менелай і сам майстер тієї
266] Хитрої штуки — Епей; в місто, сном і вином оп'яніле,
267] Входять усі і, убивши сторожу, в відчинені брами
268] Військо впускають, загопи, що в змові були, об'єднавши.
269] **Був саме час, коли в дар від богів нам надісланий перший**
270] **Сон огортає знеможений люд, милим гостем приходить,**
271] **В хвилі тій Гектор приснився мені, засмучений дуже;**
272] **Плакав рясними сльозами, понесений возом, як з ним це**
273] **Сталось колись; обкипілий весь чорною кров'ю, в пилюці;**
274] **Ремінь у ноги напухлі уп'явся. Ох, як виглядав він,**
275] **Як же не схожий на Гектора був він того, що вертався**
276] **В зброї Ахілловій з бою або як на судна данайські**
277] **Кидав фрігійські вогні,— брудна борода обгоріла,**
278] **Злиплось волосся в крові, і ранами весь він укритий,**
279] **Що коло мурів отчизни він стільки зазнав їх у битвах.**
280] І мимоволі, здавалось, заплакав я сам і крізь сльози
281] Мовив тоді до героя, озвавшись сумними словами:
282] "Світло Дарданії, тевкрів надіє з надій найвірніша,

283] Де ти так довго барився, з якої країни приходиш?
284] Гекторе, наш довгожданий, гей, як ми тебе привітаєм
285] Після сконання стількох твоїх рідних, по злигоднях всяких
286] Цілого люду і міста, ослаблені дуже на силах?
287] Чом це я рани ці бачу?" А він на те все ані словом ,
288] Не відповів на ті марні питання; і, важко зітхнувши,
289] Мовив лиш: "Сину богині, тікай, від пожежі рятуйся;
290] Вдерся вже ворог на мури, вже валиться Троя висока.
291] Досить, проте, й для вітчизни цього, й для самого Пріама.
292] Збройній руці якби можна Пергам рятувати, то, певно,
293] Ця ось правиця моя врятувала б. Святі свої речі
294] Троя тобі доручає й пенатів; бери їх з собою,
295] Будеш в них мати супутників долі; великих шукай їм
296] Мурів; ти сам побудуєш ті мури, проїхавши море".
297] Мовив це й в руки узяв він і Весту могутню, й пов'язки,
298] і негасимий вогонь, і з святилища все це виносить.
299] Зойками різноманітними повниться місто тим часом
300] Більше й все більше,— хоч батька Анхіса домівка стояла
301] Остеронь інших, густими деревами щільно укрита,—
302] Зброя бряжчить все ясніше і жах навкруги навіває.
303] Я прокидаюсь од сну й на покрівлі, до самого верху
304] Вибігши миттю, стою й насторожую вуха уважно.
305] Так це, як з вихром шаленим пожежа впаде на засіви
306] Чи як бурхливий струмок у гірську переміниться річку
307] й поле залле і жниво розкішне зруйнує, всю змиє
308] Працю волів, позносить ліси на узгір'ях,— і стане
309] Оторопілий пастух на скалі і той слухає гомін.
310] Тільки тепер стало ясно усім, яка у них вірність:
311] Підступ данайський відкрився. Уже Деїфоба оселя
312] Впала, велична, Вулканові в жертву, уже загорівся
313] Близький сусід Укалегон,— Сігейська затока палає
314] Світлом відбитим. Лунають десь сурми, гук воїнів чути.
315] Зброю вхопив я безтямно, хоч що вже тепер у тій зброї?
316] Та спалахнув я бажанням зібрати загін і на замок
317] Кинутись разом,— шаленство і гнів навіть розум виводять
318] Із рівноваги,— збагнув я, як гарно загинути в битві.
319] Вирвавсь тим часом Пант Отряд з-під ахейської зброї
320] (Феба жерцем був у нас він на замку), в руках ледве держить
321] Утвар священну, богів переможених, внука малого
322] Й мов непритомний біжить до порогів. "Гей, Панте,— волаю,—
323] Як рятуватися нам, яку боронити твердиню?"

324] Ледве я встиг це промовить, як важко зітхнув він і каже:
325] "Б'є вже остання година, Дарданії день неминучий.
326] Ми лиш колишні троянці, колись Іліон був і слава
327] Тевкрів велика була, та все те Юпітер жорстокий
328] В Аргос цілком переніс, а тепер он панують данайці
329] В місті палаючим. В мурах, всередині, кінь височенний
330] Збройних мужів з себе сипле, звитяжний Сінон з нас глузує
331] Й сіє пожар. Одні напливають у навстіж відкриті
332] Брами,— без ліку, з великих Мікен їх причалило стільки!
333] Інші, озброєні теж, у завулки тісні уступили;
334] Стали залізні ряди, їх мечі аж іскряться, готові
335] Сіяти смерть, так що брам охоронці передні наосліп
336] В бій ледве сміють рушати, безладно боротися з ними".
337] Вражений цим Отріадовим словом, богами натхнений,
338] В бій і вогонь я іду, куди чорна Ерінія кличе,
339] Брязкіт озброєння й крик, що до неба лунає. Надходять
340] Друзі Ріпей і Епіт, у боях дуже славний, у сьйві
341] Місяця ще надійшли Гіпаніт і Дімант, а за ними
342] Разом стає у ряди і Корєб молодий, син Мігдона.
343] Щойно останніми днями він в Трою прибув випадково,
344] Гнало його до Кассандри гаряче кохання; тепер він
345] ...
346] В поміч фрігійцям ішов і Пріаму, бо був його зятем.
347] Ох, безталанний, не чув він того, що у приступі шалу
348] Суджена там віщувала.
349] Щойно побачив їх разом усіх я, готових до бою,
350] Так я тоді до них мовив: "Молодці, серця наймужніші
351] В вас надаремно, якщо забажали з'єднатись зі мною,
352] З тим, що на смерть іде певну. Ви бачите, що нам судилось.
353] З храмів святих, вівтарі залишивши, боги усі вийшли,
354] Ті, на яких ця стояла держава! Йдете рятувати
355] Місто в пожарі. Умрімо ж, в середину киньмося бою!
356] Є для побитих один порятунок — рятунку не ждати."
357] Цими словами ще шалу додав я серцям молодецьким.
358] Мов серед темряви ночі вовків шаленіючих згряя,
359] Що зголодніла утроба наосліп їх гонить, а з горлом
360] Висхлим залишені десь вовченята чекають,— і ми так
361] Через ворожі ряди і крізь стріли на смерть ішли певну,
362] Прямо до міста, а ніч похмурим своїм покривалом
363] Всіх нас покрила. Хто жах тої ночі, загибелі й вбивства
364] Виразить може словами, слізьми ті нещастя оплакати?

365] Падає в порох весь город старий, що стояв стільки років;
366] Всюди по вулицях всіх валяються трупи беззбройних,
367] Повно їх теж у домах і на божих священних порогах.
368] Та не самі лиш тевкрійці вину свою кров'ю змивають,
369] Часом відвага приходить в серця переможених, гинуть
370] І переможні данайці. Усюди розпука жахлива;
371] Всюди лиш жах один, образи смерті встають незліченні.
372] Перший з данайців попав Андрогей нам негадано в руки
373] Разом з загоном великим; вважав нас за дружні фаланги
374] Він, не впізнавши, й таким озивається приязним словом:
375] "Гей же, мужі, поспішайте, чого це ви так забарились?
376] Інші Пергам, що в пожарі горить, по шматочку розносять,
377] Ви ж тільки зараз у бій вирушаєте з суден високих?"
378] Мовивши це і відповідь мавши якусь невиразну,
379] Врешті таки зрозумів, що у вир ворогів він потрапив.
380] Весь охолонув і, скрикнувши, миттю назад він одскочив.
381] Так, наче десь у колючих куцах несподівано ступить
382] Хтось на гадюку і раптом, злякавшись, тікає від неї,
383] Люто-бо шию свою підняла вона темно-зелену,—
384] І лянувши, так затремтів Андрогей і почав утікати.
385] Ми на них лавою сунемо й збройно кругом обступаем.
386] І незнайомих з місцевістю й лютим охоплених жахом
387] Стелимо трупом, і спершу сприяє роботі цій доля.
388] Успіхом цим запалившись, Кореб до своїх покликає:
389] "Друзі, де доля й рані нам дорогу рятунку вказала
390] Й де нам прихильність являє, туди ми за нею ходімо:
391] Нумо, щити заміняймо й данайські візьмімо відзнаки;
392] Підступ чи мужність це буде, хто стане питать, коли йдеться
393] Про ворогів? Самі зброю дадуть". Так сказав і гривастий
394] Із Андрогейя шолом надіває, і щит, що мав пишний
395] Герб, він бере собі, меч він аргівський до боку чіпляє.
396] Те саме роблять Ріпей і Дімант, і за ним уся молодь
397] Радо, і кожний з них зброїться в свіжу добичу. Йдемо всі,
398] Межи данайців вмішавшись, та бог не пішов наш за нами.
399] Темної ночі цієї, у січі зустрівшись, багато
400] Билися ми, багато ахейців послали до Орка.
401] До кораблів своїх, до узбережжя одні з них тікають,
402] Інші, в ганебнім перестрахи, знов у те черево кінське
403] Лізуть і криються там, у знайомій уже їм утробі.
404] Гей, ні на що проти волі богів нам не слід сподіватись.
405] Ось витягають Кассандру, Пріамову доньку, з святого

406] Храму Мінерви; розпатлані коси у неї, до неба
407] Марно підводить палаючі очі; підняти лиш очі
408] Може вона, бо руки їй ніжні в окови закуто.
409] В лютому шалі Кореб не міг цього знести і кинувсь
410] В саму середину тої фаланги, собі на загибель.
411] Всі ми за ним поспішаєм і в збиту вриваємось січу.
412] Вперше тоді із покрівлі святинь наших сипнулись
413] Густо удари на нас, і зчинилась різня нещаслива.
414] Виглядом зброї і грецьких шоломів вони обманулись.
415] З криком гучним і данайці тоді, озлобившись за втрату
416] Дівчини, в наступ пішли, Аякс поміж ними завзятий,
417] З ним два Атріди і слідом усе долопійське їх військо.
418] Так противійні ударять на себе вітри, як зірветься
419] Буря, і Нот, і Зефір, а зі сходу як злине на конях
420] Евр і ліси заскриплять, скаженіє Нерей із тризубцем,
421] Аж у найглибших безоднях морської запіняться хвилі.
422] Навіть і ті, що у темряві ночі ми їх розігнали
423] Хитро й по цілому місту розвіяли їх, надбігають.
424] Перші вони і щити пізнають, і підмінену зброю;
425] Зраджує в мові різниця; пропало все,— в них перевага.
426] Перший Кореб від руки Пенелея при вівтарі самім
427] Збройногрізної богині упав і Ріпей, з-поміж тевкрів
428] Найсправедливіший, був-бо він правди найбільший поборник
429] (Але судилось не те йому); впали Гімант і Гіпаніс,
430] їх свої рідні убили. Й тебе від загину не встигла,
431] Панте, побожність велика твоя врятувати, ні навіть
432] Світлий вінець Аполлона. Ти, попеле Трої й останній
433] Пломінь життя моїх рідних, ви свідками будьте, що вваший
434] Хвилі останній я стріл і пригод не злякався данайських;
435] І заслужила правиця моя, щоб загиб я, якщо вже
436] Доля таке присудила. Тоді завертаємо звідти
437] Я, і Іфіт, і Пелій зі мною (Іфіт із них старший
438] Віком, Уліссом був ранений Пелій), до дому Пріама
439] Разом прямуємо, звідти-бо чуємо крики. Тут щойно
440] Бій розгорівся великий, неначе б ніде не було вже
441] Іншого бою й ніхто вже й не гинув у цілому місті;
442] Січу завзяту побачили ми, як оселі данайці
443] Штурмом беруть, черепахи зробивши з щитів, облягають
444] В дверях пороги, до стін приставляють драбини і лізуть
445] Аж на одвірки щаблями, лівицею щит наставляють
446] Як охорону від списів, правицею ж кроков сягають.

447] З другого боку дарданці зривають і вежі, й покрівлі
448] Цілі з домів, як побачать, що все вже пропало, щоб ними
449] Аж до хвилини останньої замість зняряддя боротись;
450] Сволоки, золотом ковані, предків старинні прикраси,
451] Тягнуть зі стелі, а інші, кинджали загострені взявши,
452] Всі обсадили пороги й їх строєм тісним захищали.
453] Дух свій піднівши, йдемо в оборону ми царського дому,
454] Поміч героям нести і додати переможеним сили.
455] Двері були потайні, і пороги, і хід для домашніх
456] Межи Пріама палатами, скриті одвірки в затиллі.
457] Ними-то звикла була Андромаха сердешна ходити,
458] Поки ще царство стояло, без подруг, сама, щоб відвідать
459] Свекрів і Астіанакта, синочка, до діда водити.
460] Лізу туди аж на верх я покрівлі найвищої, звідки
461] Кидали списи рукопаш тевкри нещасні даремно.
462] Скраю там башта стояла, що гребнем вершини своєї
463] Аж до зірок піднімалась, і з неї на Трою дивитись
464] Звикли вони, на флот і на табір данайський. їй-то
465] Ми доокола залізом підважуєм, там, де в найвищім
466] Поверсі споєння вже попустило й хиталось; з підвалин
467] Давніх виважуєм і вивертаємо. Скинена раптом,
468] Валиться з гуком і широко шереги криє данайські.
469] Вслід їм і інші підходять. Тепер вже ніщо не вгаває,
470] Ані каміння, ні інше зняряддя...
471] А у передсінку самім, на першій порозі лютує
472] Ііфр, аж виблискує сяйвом на ньому озброєння мідне.
473] Наче той вуж, що отруйного зілля наївся й на світло
474] Виповз, набряклий узимку, в холодній землі він ховався,
475] лині ж він, скинувши шкуру стару, випинається свіжий,
476] Юності повен, блискучий, угору здійма свої груди,
477] В'ється хребет обручами ковзкими, він пнеться до сонця,
478] З пащі троїстий язик висуває. А разом із Пірром
479] І Періфант премогутній, і Автомедонт з ним, возничий
480] І зброєносець Ахіллів, і вся із ним скіроська молодь:
481] Всі підступають під замок, вогні на покрівлю всі мечуть.
482] Сам він між першими взяв двоесічну і гостру сокиру,
483] Й нею пороги рубає, і мідні зриває з устоїв
484] Двері, і, швидко дубові бервена міцні прорубавши,
485] В них розсуває велике вікно, наче пащу широку.
486] Видно середину дому, відкрилися довгі покої
487] Давніх царів і Пріама, приміщення їх потаємні.

488] Видно і воїнів збройних було на вхідному порозі.
489] Всюди мішається плач з жалюгідною там метушнею,
490] Зойк і ридання жіночі в просторих лунають світлицях,
491] Крики до зір золотих долітають. Жінки по кімнатах,
492] Жахом прибиті, блукають і двері, обнявши, цілують.
493] Пірр напирас із силою батька — сторожі й запорам
494] Не зупинить його. Від тарана, що гатив по одвірках,
495] Зрушилась брама й, зірвавшись з устоїв, упала. І Пробоєм
496] Роблять дорогу. Промощують доступ і перших вбивають,
497] Вдершись, данайці і закуток кожний наповнюють військом.
498] Навіть, прорвавши загати, потік так не плине шумливий,
499] Що, крутежами пробившись крізь греблі, згори через ниви
500] Рине скажено на луки кругом і худобу і стайні
501] Тягне далеко з собою. На власні я очі там бачив
502] Неоптолема, як бивсь він завзято, й Атрідів обох я
503] Бачив там на порозі, й Гекубу, і сотню невісток,
504] Бачив Пріама, як кров'ю зливав вівтарі і вогонь той,
505] Що освятив його сам. П'ятдесят тоді спалень — на внуків
506] Певна надія — й трофеями, й золотом варварським горді
507] Впали й одвірки, а що не згоріло, данайці тримають.
508] Може, спитаєш мене, яка була доля Пріама?
509] Він, як побачив і міста руїни, й розбиті угледів
510] Мури, й пороги будівель, і ворога в серці покоїв,—
511] Зброю старий, хоч одвик вже від неї, бере на тремтячі
512] З старості плечі даремно, прив язус меч без потреби
513] Рі сміло впадає на лави густі ворогів, щоб загинуть.
514] В самій середині замку, під небом відкритим, жертovníк
515] Розмірів був величезних, і лавр був старий біля нього,
516] Що похилився над ним і заслонював тінню пенатів.
517] Коло жертovníка сіли Гекуба із дочками разом,
518] Пообнімавши даремно подоби богів, як голубки,
519] Що хуртовина їх чорна застала. Уздрівши Пріама,
520] Як надівав молодечу він зброю на себе: "Нещасний
521] Мій чоловіче, яка це жахлива прийшла тобі,— каже,—
522] Думка — цю зброю надіти? Куди розігнавсь? Не такої
523] Треба усім нам підмоги тепер, не таких оборонців!
524] Все-бо пропало, хоч був би мій Гектор отут в цій хвилині.
525] Ближче сюди підійди, нас жертovníк оцей урятує
526] Всіх, або всі ми загинем". Слова ці рішучі сказавши,
527] Старця до себе веде і на місці святому садовить.
528] Миті цієї Політ із кривавих рук Піррових вирвавсь,

529] Син Пріамів, між списів ворожих, крізь довгі підсіння
530] І по порожніх світлицях тікає, і кров'ю їх кропить.
531] Пірр розігнався за ним, запалившись, і хоче смертельно
532] Зранить; ось-ось уже вхопить рукою, вже списом проколе.
533] Він же, проте, до батьків лиш добіг, і упав перед ними,
534] І на очах у них вилив життя своє крові струмочком.
535] Тут і Пріам, хоч самому і смерть заглядала у вічі,
536] Видержать довше не міг, щоб лютим не вибухнуть гнівом.
537] "Ох, за цей злочин,— гукає,— що ти учинив, якщо є десь
538] Правда на небі, яка усілякої кривди пильнує,
539] Гідну подякз дадуть тобі й плату належну богове.
540] Ти спричинивсь, що я, батько, на сина загибель дивився,—
541] Батьківський зір осквернив душогубством. Ахілл, про якого
542] Брешеш, що був твоїм батьком, до ворога свого Пріама
543] Все ж не поставився так. На мої-бо гарячі благання
544] Правда озвалася в ньому, й мені він бездушнее тіло
545] Ректора дав поховати, й мене відпустив в моє царство".
546] Так промовляє дідусь і без розмаху ратище кволо
547] Кидає. Глухо відбилось воно від щита і повисло,
548] Не заподіявши шкоди, у першому шарі опуки.
549] Пірр відповів: "Коли так, то як вісник іди до Пеліда,
550] Батька мого. Не забудь розказати про прикрі учинки
551] Неоптолема, скажи йому правду про виродка-сина,
552] Сам же загинь!" Це сказавши, тремтячого старця під вівтар
553] Тягне, й ковзається той у калюжах синівської крові.
554] Руку він ліву в волосся вмотавши, свій меч витягає
555] Правою, в бік устромляє Пріамові по рукоятку.
556] Так закінчив вік Пріам, таке йому доля судила.
557] Грої пожежу він бачив, Пергама жахливу загибель,—
558] Він, що царем колись гордим на стільки земель і народів
559] Азії був. Лише тулуб при морі лежить величавий,
560] Знята з плечей голова, і саме лиш без імені тіло.
561] Вперше тоді усього мене жах охопив невимовний.
562] Я обімлів: пригадавсь мені образ коханого батька,
563] Щойно я бачив, як цар, з ним ровесник, від рани тяжкої
564] Ронить життя, нагадалась Креуза залишена й дім мій,
565] Знищений, може, і доля Іула малого згадалась.
566] Ще оглядаюсь, дивлюся, які ще є сили навколо:
567] Втомлені всі вже мене залишили, й одні повалились
568] Прямо на землю, а в розпані інші в вогонь поскакали.
569] Сам я один залишився. Дивлюсь — на порозі у Вести,

570] В закутку тихо сховавшись, сидить Тіндарєєва донька.
571] Ясність пожежі мені освітила її, як блукав я
572] Й поглядом кидав усюди. Вона, боячися ворожих
573] Тевкрів, лихих за загибель Пергама, і кари данайців,
574] І чоловіка, що зрадила, гніву чекаючи, в страху,
575] Спільна Ерїнія і для вітчизни своєї, й для Трої,
576] Біля жертovníка, там непомітно сховавшись, сиділа.
577] Серцем скипів я, і лють огорнула мене — за вітчизни
578] Згубу помститись, за злочин скарати. "Вона, очевидно,
579] Буде жива і Спарту побачить, і рідні Мікени;
580] їхати буде в здобутім тріумфі царицею; знову
581] Буде дружиною, дїм, і батьків, і дітей ще побачить,
582] З почтом троянських жінок і служебниць фрігійських ітїме?
583] Згинув Прїам від меча? Чи Троя згорїла в пожежі?
584] Скільки разів у крові узбережжя троянське купалось?
585] Ні, так не буде! Бо хоч за таке, як помститись на жінці,
586] Шани немає, й така перемога безславною буде,—
587] Певно, прославлять за те хоч, що погань я все-таки знищив,
588] Визначив, врешті, заслужену кару. Відчую у серці
589] Розкіш, як полум'ям гнівним відомсти наповниться й попїл
590] Рідних вдоволено помстою буде". Це в серці кипїло,
591] З цим, мов шалений, я гнався. Аж рідна матуся з'явилась
592] Перед очима моїми у чистому світлі ясному
593] Й сяjala так, як її я ніколи не бачив, як звикла
594] Тільки богам у божистій з'являтись подобі, й за руку
595] Взявши мене, рожевими так запитала устами:
596] "Сину мій любий, яка то скорбота у серці твоєму
597] Гнів невгамовний розпалює цей і чому так шалїєш?
598] Чом не турбуєшся нами? Чому не заглянеш ранїше,
599] Де залишаєш старого ти батька Анхїса? Живі ще
600] Жінка Креуза й Асканїй, синок? їх же всіх оточили
601] Греків загони. Якби не опїка моя, все згорїло б,
602] Змїв би все меч ворогів. Не лаконка ота, Тіндарєя
603] Донька, ненависна всїм, ні Парїс, що його винуватять,—
604] Божа, так, божа неласка зломїла цю силу і Трою
605] Знищила майже дотла. Дивись, я всю мряку усуну,
606] Що твої смертні затьмарила очі й немовби їх мокрим
607] Оповила покривалом. Ти зовсїм не бїйся наказів
608] Матері, не відмовляйся зробити, що доручить. Де бачиш
609] Мури зруйновані, де відірвався від каменя камїнь,
610] Бачиш, що хвилями пил он клубочиться з димом,— руйнує

611] Мури Нептун і тризубцем своїм велетенським незрушні
612] Валить опори, і так ціле місто з основ вивертає.
613] Бо найжорстокіша в гніві Юнона найперша ворота
614] Скайські в руки взяла і тримає, і в люті страшенній,
615] Оперезавшись мечем, вже союзні фаланги від суден
616] Кличе до себе.
617] Глянь, вже Паллада-Трітонія, сівши на замку високім,
618] Хмарами сяє ясними, Горгоною грізна. Сам батько
619] В серце данайцям одваги вливає, додавши звитяжних
620] Сил їм, і збройно іти на дарданців богів закликає.
621] Сину, готуйся до втечі і край поклади цим турботам.
622] Я при тобі буду завжди й на рідні поставлю пороги".
623] Тільки сказала і в темряві ночі густій заховалась,
624] Як показалися постаті грізні й ворожі до Трої
625] Божі особи величні.
626] Ясно тоді я побачив, що весь Іліон у пожежі
627] Тоне і що до підвалин руйнується Троя нептунська,—
628] Мов на верхів'ях гірських, коли ясень старезний підріжуть
629] Пилами й часто вдаряють сокирами в нього селяни,
630] Хотуть звалити його, а він іще довго грозить їм,
631] Листям тремтить і верхком потрясає; аж ранами звільна
632] Зможений, врешті, востаннє застогне й злетить, відірвавшись,
633] З гір у долину. І от я спускаюся долі, й під божим
634] Проводом, через вогонь і ряди ворогів я проходжу,
635] Стріли дають мені місце, вогонь уступає з дороги.
636] Вже як добився я, врешті, додому, до рідних порогів,
637] До стародавнього дому, то батько, якого хотів я
638] Винести в гори високі найперше, й шукав його, зразу ж
639] Далі відмовився жити, як буде зруйнована Троя,
640] Бути ізгоєм. "А ви,— так промовив,— у кого ще в жилах
641] Кров молодецька кипить, і не знищені сили ще ваші,
642] Ви утікайте.
643] Жив би я довше, коли б того в небі богове схотіли
644] И дім цей мені зберегли б. Уже досить, і більш, ніж доволі,
645] Бачили в'яві загибель одну і захоплення міста
646] Пережили. Подивіться, ось так покладіть моє тіло
647] І попрощайтесь: я смерть собі сам заподію. А ворог —
648] Він змилосердиться, візьме лиш одіж; а без поховання
649] Легко стерплю я. Немилий богам, вже й раніше непотріб,
650] Вік коротав я з хвилини, як батько богів і цар люду
651] Подувом грому повіяв, вогнем мене сили позбавив".

652] Так говорив і обстоював це із рішучим завзяттям.
653] Ми ж його з слізьми благаємо, я, й моя жінка Креуза,
654] Й син мій Асканій, і челядь, щоб батько усіх нас з собою
655] Не занпащував, сам щоб не кидавсь в біду, що грозить нам.
656] Не уступає, свого він дотримує наміру й місця.
657] В бій я, нещасний, знов кидаюсь, смерті одної бажаю;
658] Що ж бо лишалось мені, яка мене доля чекала?
659] "Ти сподівався, мій батьку, що зважусь, тебе я лишивши,
660] Сам утікати? Чи з батьківських уст лихослів'я це вийшло?
661] З міста цього не лишити нічого боги ухвалили,
662] Й це неминуче, а ти захотів до загибелі Трої
663] Ще приєднати себе й своїх рідних,— цій долі вже навстіж
664] Двері відчинені. Скоро вже прийде у крові Пріама
665] Скупаний Пірр, що сина убив на очах його батька
666] Й потім ще й батька убив при жертovníку. От ти для чого,
667] Матінко рідна, мене від списів і вогню врятувала,—
668] Щоб в своїм домі я ворога стрів, коли син мій Асканій,
669] Батько й Креуза в крові своїй власній купатися будуть?
670] Зброю, гей, зброю давайте, мужі, бо остання година
671] Б'є нам, побитим. Ідім на данайців, до бою вертаймось,
672] Щоб без відомсти сьогодні ніхто з нас в бою не загинув".
673] Знову мечем оперезуюсь, знов закладаю на ліву
674] Руку свій щит, прикріплюючи, й з дому виходжу. Та жінка
675] Впала до ніг мені, тут, на порозі, й Іула малого
676] Батькові вгору піднявши, припала до мене і мовить:
677] "Йдеш ти на смерть, тож і нас із собою бери, ми готові.
678] Та якщо досвід твій каже, що в зброї ще є оборона,
679] Перше цей дім захищай. Бо на кого ж маленький Іул наш,
680] Батько і та, що колись була жінкою в тебе, лишиться?"
681] Так промовляла і всю наповнила жалем оселю.
682] Враз показалося явище дивне, що годі й сказати.
683] Просто у нас на руках, у батьків, охоплених смутком,
684] Видимо знявся на самім вершечку голівки Іула
685] Вогник легесенький вгору, й почав нешкідливо лизати
686] Кучері хлопця м'якенькі, і гладити личко рожеве.
687] Ми тремтимо з переляку, й палаючі кучері рвемо,
688] І намагаємось вогник святий погасити водою,
689] Батько ж Анхіс спрямовує весело очі на зорі,
690] Руки здіймає до неба і слово таке промовляє:
691] "О всемогутній Юпітере, чуєш ти наші благання,
692] Зглянься ж на нас! Якщо гідна щедрот твоїх наша побожність,

693] Дай нам ознаку, наш батьку, упевни у тому, що бачим".
694] Ледве це старець промовив, як раптом понісся ізліва
695] Гуркіт з небес громовий і крізь пільму зоря пролетіла
696] Світлом сліпучим, ще й смуга довжезна за нею тягнулась.
697] Бачили ми, як вона, над покрівлею дому майнувши,
698] В лісі Ідайським далеко сховалася, свій позначивши
699] Шлях променистий, і довго ще в небі палала та світла
700] Смуга, і сіркою довго усе навкруги димувало.
701] Цим переконаний батько тоді устає і на небо
702] Дивиться, кличе богів і мольби шле до зірки святої:
703] "Рідні богове, я вже не барюсь, і де кличете, йду я.
704] Дім цей врятуйте, врятуйте онука. То ваше знамення.
705] Троя — у вашій опіці. Тобі уступаю, мій сину,
706] І не відмовлюся йти за тобою як вірний товариш".
707] Так він сказав. А вогню гуготіння усе виразніше
708] Йде крізь будинки, і хвилями котить все ближче пожежа.
709] "Гей же, мій батечку любий, на спину мені садовися,
710] Сам тобі плечі підставляю, тягар цей мені не завадить.
711] Як би тепер не було, в нас одна небезпека є спільна,
712] Й спільний рятунок обох нас чекає, й Іул наш маленький
713] Піде із нами, а трохи оподаль ітиме дружина.
714] Ви, мої слуги, уважно затямте все те, що скажу вам:
715] Є поза містом могила, і храм стародавній Церери
716] Там опустілий стоїть, і старий кипарис коло нього;
717] Наші побожні батьки шанували той храм довгі роки.
718] Там біля храму ми стрінемся всі, звідкіля хто надійде.
719] Батьку, ти святощі візьмеш у руки і рідних пенатів.
720] їх доторкатись не личить мені, коли з бою такого,
721] З січі такої кривавої я повертаюсь, аж доки
722] Я не обмиюсь живою водою".
723] Так я промовив, і шию, і плечі широкі згинаю,
724] Шкуру левину жовтаву стелю на одежу й схиляюсь
725] Взяти тягар свій. За руку вчепився Іул мій маленький
726] І підбігає за батьком нерівними кроками; ззаду
727] Квапиться жінка. Йдемо крізь закутини, в пільму сповиті.
728] Тут-то мене, кого жодна ще зброя ніде не страшила,
729] Ні величезні грецькі фаланги, що стали навпроти,—
730] Кожний вітрець вже лякає, звук кожен мене непокоїть.
731] Весь я за ношу тремчу, за супутників любих боюся.
732] Вже наближавсь я до брам і, здавалось, страхіття дороги
733] Вже обминув, аж доходить до вух моїх, чую, десь тупіт

734] Кроків численних; а батько крізь темінь зирнув і гукає:
735] "Сину, тікай, бо женуться,— й щити вже я сяючі бачу,
736] Міді я блиск пізнаю". Тут не знаю, яке зловороже
737] Розум мені божество відняло, помутивши, бо тільки
738] Я завернув з роздоріжжя і вийшов із вулиць знайомих,
739] Раптом дружину Креузу у мене, невдахи, забрала
740] Доля нещадна. Не знаю, спинилася десь на хвилину
741] І заблудила, чи, може, втомившись, трохи присіла;
742] Годі сказати, та більше у вічі її я не бачив.
743] Не оглядавсь позад себе тоді я, мені-бо й на думку
744] Навіть не спало, що, може, згубилась, аж поки прийшли ми
745] Всі до узвишшя й святого, старинного храму Церери.
746] Тут ми зібралися всі, лиш її бракувало,— і сина,
747] І чоловіка вона обманула. На кого, безумний,
748] Не нарікав я з людей і з богів, і що жахливіше
749] Бачив я в знищенім місті? Асканія, батька Анхіса
750] й Трої пенатів на друзів лишив я, в ярку заховавши.
751] Сам я до міста вернувся, ясну свою зброю надівши.
752] Ще раз я вирішив спробувать щастя, і знов перебігти
753] Через всю Трою, і голову знову піддать небезпекам.
754] Отже, до мурів найперше вертаюся, до потемнілих
755] В брамі порогів, з яких щойно вийшов, і тими ж слідами
756] Йду я назад і в пільмі уважно очима шукаю.
757] Все доokoла страшить і сама уже тиша лякає.
758] Потім додому — а чи не туди, не туди повернулась,—
759] Знову іду. А данайці напали й весь дім зайняли вже;
760] Вітром вогонь ненажерливий аж на покрівлю заносить,
761] Полум'я вгору шугає, і жар досягає до неба.
762] Далі іду я й дивлюсь на оселю Пріама й на замок.
763] Тут, в опустілих притворах притулку Юнони, на варті
764] Стали вже вибрані Фенікс й Улісс лиховісний — сторожать
765] Здобич. Скарби сюди зносять багаті, грабовані в Трої
766] Божі престоли з палаючих храмів, із золота чаші
767] Й одіж всіляку, з пожару здобуту. Кругом малі діти
768] Й трепетні їх матері стоять тут із страхом навколо
769] В довгих рядах.
770] Зважився навіть я голос у темряві свій подавати,
771] І залунав він по вулицях скрізь, як із жалем Креузу
772] Безперестанно і знову, і знову я кликав даремно.
773] Поки шукав я, ганявсь безконечно по цілому місту,
774] Образ нещасний Креузи з'явився і тінь її власна

775] Перед моїми очима, ця більша, ніж та, яку знав я.
776] Я обімлів, стало дибом волосся, й залякнув мій голос.
777] Так тоді мовить вона, щоб журбу з мого серця здійснити:
778] "Мій чоловіче солодкий, чого завдаєш ти тяжкого
779] Серцеві болю? Це все не без волі богів відбулося.
780] Звідси не вільно тобі відвести із собою Креузу,
781] Владар найвищий Олімпу на це не дозволить. Ізгоєм
782] В землі далекі ти підеш, скородити будеш широке
783] Море, прибудеш в Гесперії землю, де котить лідійський
784] Тібр поуз ниви багатих мужів свої тихії води.
785] Щастя велике тебе там чекає: і царство, й дружина
786] Царського роду. Утри ж свої сльози по милій Креузі.
787] Горді оселі долопів чи то мірмідонів не буду
788] Я оглядати, ні грецьким жінкам я не буду служити,
789] Я-бо дарданського роду, невістка богині Венери.
790] Мати велика богів тут мене на землі цій задержить.
791] Отже, прощай і любов збережи нашу спільну до сина".
792] Мовила це і лишила мене, хоч ридав я й багато
793] їй розказати хотів, розплилася у хмарах легеньких.
794] Тричі її намагався руками за шию обняти,
795] Тричі із рук вислизала та тінь, що ловив її марно,
796] Наче легенький вітрець або сонні примари летючі.
797] Врешті вернувсь я до друзів своїх, коли ніч проминула.
798] Там застаю вже нове товариство велике й дивуюсь,
799] Що чоловіків, жінок і дітей назбиралося стільки;
800] Всі до утечі зібрались, нещасна юрба, всі готові
801] Весь свій добуток, всі сили віддати мені, щоб я вів їх
802] Морем, куди лиш захочу, у землі, які загадаю.
803] Вже на найвищих верхів'ях ідайських Люціфер з'явився,
804] Заповідаючи день, а данайці тримали, зайнявши,
805] Брами міські, не було вже нізвідки надії рятунку:
806] Долі скорившись, батька підняв я і в гори подався.

Переклад Михайла Білика

<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=560>